

LISANDRU

ÎNGHEȚATA
și alte povestiri
din anii 80

LETRAS
Promovăm autorii români

Cuprins

Garnița 7

Cadoul 12

Mat 19

Mărgela 26

Baloane 33

Gaz 39

Coșul 44

Porumbi 51

Înghețata 59

Zăbic 64

Ielele 72

Țoiul 77

Pionier 86

Afacerea 92

Căprioara 97

Cinci lei 107

Sfarmă-piatră 114

Pescarul 127

Comoara 139

Cartuș 168

Raiba 179

Despre autor 189

GARNIȚA

În iarnă, în decembrie, după Crăciun, târziu, sau imediat după sacrificarea porcului și coacerea șoricului cu paie galbene de grâu, mama punea tuciul mare de trei vedre pe pirostii și topea carnea cu slănina, pentru a constitui rezervele de untură și carne la garniță, necesare până primăvara târziu, când dă colțul urzicii și lobodei pe câmpurile mioritice.

Pentru cine nu cunoaște termenul „garniță”, e necesar a spune că este acel vas mare de metal, de regulă, cu capac propriu, care închide aproape ermetic conținutul; capacul are mâner și câteva mici orificii de aerisire.

—Mamă, eu ce mănânc, că trebuie să plec la școală?

—Păi ce, bă, se termină mâncarea, nu mai ai ce mânca, nu mai e varză călită în tuciuleț?

—Păi m-am săturat de varză călită fără bucăți, măcar așa, acolo, de miros, doar câteva jumări mici, și alea cam grase!

—Păi da, bă, cu gândul la bucăți, parcă fuseși la sapă și te *fârșiși* pe picioare de *osteneală*. Lasă mai încet cu bucățile, că acuma vine Paștele și s-avem și noi de masă bogată lângă oul roșu și să-mpărțim pentru cei ce-au plecat sus, încheia mama prelegerea despre bucăți. Du-te și ia o lingură de untură albă de deasupra din garniță și

libris
Respect pentru oameni și cărți

întinde-o pe-o felie de pâine mare, făcută în *țăst*, și învinge-ți foamea ce te năvăli, că nu mai știi ce să mă fac cu voi, nu vă mai săturați, orice vă pune omul pe masă!

În acest timp, Măria, soru-mea mai mare decât mine cu șase ani, asculta zicerile mamei și mă pomeneam cu o lovitură scurtă, ștearsă după ceafă.

—Auziși, bă, *împielitătule*, ia să n-o mai superi pe mama cu mofturile tale! Du-te și pune-ți untură pe pâine, dă-i cu puțină sare și te gândești că mănânci unt pe pâine.

Eu nici nu văzusem cum arată untul la pachet pe atunci, decât pe-acela de la laptele caprei, care se ridică gras deasupra laptelui.

Tăiai felia mare de pâine neagră de la jumătatea pâinii, luai lingura de lemn, trăsei capacul la garniță și observai că nu mai era luciul frumos la untură, cineva începuse deja înaintea mea, erau urme mai adânci, luai o lingură de untură, o întinsei de la un cap la altul pe felia de pâine, o picurai cu sare mare, grunjoasă, cât țineam eu în degetele de închinăciune și mâncai înainte de a-mi lua ghiozdanul de carton, ca să plec la școală.

Niciodată nu plecam odată cu soru-mea, ea pleca după mine mai mereu, aveam ore unul de dimineață, altul după-amiază, nu prea ne ciocneam prin curte.

Soru-mea, după ce plecam eu, se înființa la garniță cu lingura cea mare de lemn, aia de mesteca mama în tuciul cu jumări, o înfîgea până la mijlocul garniței, agăța un „trandafir” de cârnat sau o bucată mare de „carne topită” pe care, dacă avea timp, o prăjea, dacă nu, o mânca așa,

lângă aceeași bucată de pâine ca și mine, numai că eu mâncam doar untura pe pâine și ea bucățile!

Acest secret eu nu-l știam, eu, copil nevinovat, nu știam de ce soru-mea era durduleață și eu slab și înșirat pe oase.

În vacanța de iarnă venea și fratele meu, Ionică, de la Liceul Militar, și soru-mea se pare că de la el învățase tehnica învăluirii „garniței cu bucăți”. Până primăvara, când venea Paștele peste noi, garnița era toată jefuită până unde ajungea linguroiul mare din lemn de o jumătate de metru. Uneori, soru-mea mai topea un kil, două de untură și se înființa cu ea la garniță, o vărsa peste tot și netezea untura deasupra bucăților din oala cu pricina, de parcă era ca nouă, neumblată. Mai mișca apoi cu lingura pe deasupra așa, ușor, cum lăsam eu când luam să-mi pun pe pâine.

Veni primăvara, ieșiră urzicile în gardul din grădină, sosi și Paștele, mama anunță cu fast că va topi garnița și ne va servi cu trandafiri și bucăți de la garniță.

—Ioane, bă, n-auzi, nu mai stai bine cu auzul? - striga mama la tata. Ai umblat tu la garniță? Am topit untura să adun bucățile pentru masa de Paște, n-am mai găsit un castron de bucăți! *Ce-ați făcut mă?* - încerca mama să se *ostoiască* din pricina descoperirii, parcă descoperise Columb America, așa era de înmărmurită.

—Ce-ai, femeie, cum să fac eu așa ceva? Poți să mă acuzi că oi mai fi umblat la butoiul cu vin, dar la garnița cu jumări eu n-am umblat!

—Eu nu știu nimic, eu am pus doar untură pe pâine și mata mi-ai zis, știi bine că mă-ndemnăi să mai pun și

Libris
Respect pentru oameni și cărți

untură pe pâine dacă nu mai este mâncare făcută, începui și terminai eu discursul.

—Ia zi, Mărie, ia zi: tu știi ceva, sau au venit hoții și au furat bucățile, dar ne-au lăsat garnița? - se rătoi mama la soru-mea.

Fratele meu, Ionică, aflându-se în vacanță, interveni:

—Mamă, eu am umblat la bucăți, dar de vreo două, trei ori. Nu aveam cum să termin eu garnița de bucăți. Înseamnă că a mai fost cineva!

Măria, soru-mea, începu să se smiorcăie:

—Știi mamă, am mai luat și eu câte un trandafir sau o bucată mică de carne, dar să știi că niciodată n-am luat mai mult de-o bucată pe zi, m-am gândit că nu se observă dacă iau o bucata pe zi, încheie soru-mea precizarea cu „o bucată pe zi”.

—Doamne-ajută că mai rămase castronul acesta, că n-aveam ce pune pe colaci, Doamne-ajută! Bă, voi sunteți copii cuminiți, cum, mă, să faceți așa ceva? V-am făcut ciorbă, v-am făcut varză cu jumări, ba câte nu v-am făcut, pâine în țăst, turtă, zăbic, și voi ați dat atacul la oala cu bucăți, să n-avem ce pune pe masă de Paște!?

—Taci, fă, din gură, nu mai certa copiii, păi au mâncat și ei bucăți, că și eu m-am săturat de varză. Bine-ați făcut, mă, să nu fiți proști în viață, să căutați la bucăți, nu la zeama lungă! Bă, tu ești mai prost, văd îmi zise tata mie păi tu, mă, ai lins doar untura din garniță se pare. Vezi că trebuie să te aliniezi la viață, altfel or să-ți tragă alții bucățile din față și-o să rămâi doar cu unsul pâinii cu

untură, care nu e rea nici ea, untura, dar să te-nfigi, bă, și la bucăți în viață, ai înțeles? - îmi zise tata.

—Am înțeles, tată, așa o să fac, o să mă dau și eu la bucăți, la bucățile bune, încheiai eu cu mare ascultare.

Și așa ajunserăm de Paște să ne uităm la colăceii mamei, pe care luară calea ultimele bucăți din garnița pregătită pentru Paște.

—Copii, pentru că este deja 1 martie, m-am gândit că ar fi bine așa, pentru voi, dar și pentru pregătirea în viață, să aveți în vedere că pe 8 Martie se sărbătorește ziua femeii și voi trebuie să respectați această zi cu sfințenie, pentru că mama este unică în Universul infinit, ne-a dat viață tuturor, a avut grijă de noi când am apărut, ca semn al vieții, și ea ne va însoți până atunci când noi ne vom pierde, zise domnul Mitică Andreescu, profesorul nostru de limba română.

Noi, copii de clasa a III-a, chicoteam, ne dădeam coate și apreciam cuvintele bătrânului dascăl, fiecare după creierul lui mic și foarte mic.

—Deci, m-am gândit să vă fac o propunere, ca și cum voi ați gândit-o, și nu eu, pentru că așa ar fi frumos. Dar, pentru că voi sunteți copii, aici eu vă voi ghida puțin și, dacă sunteți de acord, vom marca acest moment împreună, își încheie profesorul nostru fraza.

—Da, da, strigară glasuri de copii, băieți și fete deopotrivă, bucueroși de marea minune ce va urma.

—Să vă gândiți fiecare la un cadou pe care îl puteți face mamei voastre de 8 Martie și le veți spune azi, cum ajungeți acasă, că pe 8 Martie, după ore, să fie prezente cu toate aici, în clasă, alături de voi. Vom organiza un mic moment festiv. Fiecare va spune o strofă dintr-o poezie sau va spune o frază-două, de mulțumire pentru mama lui.

—Păi, cum să sune ce vom spune, domnule profesor?
- strigarăm noi nelămuriți.

—Păi, vă gândiți, mă, și voi la câteva cuvinte frumoase puse într-o frază, eu știu, nu vreau să vă dau mură în gură. Să vină de la voi, din inima voastră mică, pentru mama voastră, care v-a dat viață!

—Haideți, dom' profesor, ia ziceți dumneavoastră ce i-ați spune.

—Bă, cu voi nu o scoate omul la cap. Eu i-aș spune așa: „Dragă mamă, cu 9 ani în urmă eu am venit pe această lume. Tu m-ai adus pe lume, eu sunt floarea vieții tale, eu pentru tine cresc frumos și azi aici îți declar că te iubesc din suflet, mama mea scumpă și dragă!” Și gata. după aceea iese altul aici la tablă și continuă.

—Păi nu putem, dom' profesor, să zicem ce ați spus dumneavoastră toți? - întrebaram noi în cor.

—Bă, da' voi sunteți culmea ca să nu zic că sunteți proști. Cum, mă, să spuneți toți același lucru, ce, se terminară cuvintele frumoase? Nu se poate! Ia, scoateți voi o foaie de hârtie și scrieți fiecare cinci rânduri care să sune ca o urare pentru mama, hai, repejor, aveți zece minute la dispoziție, începeți acum!

Rupserăm foaia din caietul, din maculator și ne apucarăm fiecare de buchisit cuvinte.

„Mama mea scumpă, pe data de 17 iunie m-ai adus pe lume. Era vară și era cald. Azi de 8 martie 1978 eu îți mulțumesc că mi-ai dat viață și îți dăruiesc, ca

Libris
respect pentru oameni și cărți

mulțumire, gândurile mele și o floare”, am scris eu cu litere mici, înghesuite, și chiar cu greșeli de ortografie.

—Gata, hai, încercați să terminați, și fiecare se va ridica și va citi ce a scris. Dacă va fi nevoie, vom corecta puțin împreună, pentru a suna frumos la ureche și a crea un moment plăcut mamelor voastre. Dacă veți putea, veți încerca să învățați pe de rost, iar dacă voi credeți că vă veți încurca, mai bine veți citi de unde ați scris, fiecare de pe foaia lui. Să auzim pe Albulescu Ștefan, primul la catalog!

—„Mama mea ce m-ai născut și ai avut grijă de mine, eu azi îți dăruiesc acest buchețel de ghiocei și îți zic: La mulți ani!” Am terminat.

—Bravo, Ștefane, bravo, stai jos! Belcea Marian!

—„Dragă mamă, scumpa mea mamă, numai tu știi câte nopți ți-ai pierdut la căpătâiul meu, numai tu știi prin ce ai trecut ca eu să fiu aici la școală, numai tu știi ce mult te iubesc!” Am terminat.

—Bravo, Marian! Mișcu Lucian!

—„Mama mea scumpă, azi, de 8 Martie, eu ți-am cules acest buchețel de toporași și ți-l dăruiesc cu mulțumirea mea toată!” Am terminat.

—Babec Florea!

—„Scumpa mea mămică, eu ți-am cules aceste floricele și m-am gândit cu mult drag la tine!” Gata.

—Bravo, copii, observ că ați înțeles, și vom reuși să facem un moment frumos pentru cele care v-au dat viață.

Deci, pe 8 Martie, imediat după ore - stabilim ora 18.00, ca să termine și mamele voastre munca fiecare acolo unde trebăluiește, ne vedem aici cu o floare, un buchețel, fiecare cu ce crede de cuviință și ce are, ne-am înțeles? Acum sunteți liberi, a fost ultima oră, ne vedem vineri, 8 Martie, la ora șase seara, așa cum ne-am înțeles!

Mă duc bucuroasă acasă cu hârtia.

—Mamă, mamă, pe 8 Martie trebuie să vii la școală, că avem serbare, sau poate nu serbare, o întâlnire cu toți copiii și mamele lor, să te îmbraci frumos, cu costumul tău cel bun, și să-mi dai bani să-ți cumpăr un cadou! Gata! Am zis!

—Bă, toate bune și frumoase, dar nu trebuie să-mi iei neapărat cadou, zice mama.

—Ba da, ba da, așa s-a stabilit, așa facem, spun eu înverșunat.

—Bine, mă, te înțeleg, dar nu prea avem bani de cadouri, acum sunt muncile câmpului de făcut, încep arăturile, treabă multă, bani puțini.

—Nu știu, nu mă interesează, eu trebuie să cumpăr cadou.

—Hai, așteaptă să vină tac-tu diseară, o să-i spun și poate-ți dă douăzeci, treizeci de lei să iei, acolo, o floare sau ceva!

—Bine, bine, hai că-i spun eu lui tata de 8 Martie.

—Da, mă, da, îi spui tu, că el nu știe, cred că se oprește direct la MAT, să serbeze 8 Martie, așa a făcut și anul